
14. jula 2010. godine, na našem sajtu smo objavili napis: **Stavovi nadležnih organa povodom primene Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom**, a na osnovu pripremljene Instrukcije koja je trebala da bude verifikovana.

Kako je u međuvremenu Instrukcija verifikovana, u nastavku **objavljujemo integralni tekst Instrukcije**. Napominjemo da će po toj Instrukciji postupati Poreska uprava koja je zadužena za kontrolu izvršenja obaveze zapošljavanja i naplate penala, a kojoj poslodavci u tu svrhu dostavljaju IOSI obrazac.

Takođe, ukazujemo da se prethodno objavljeni Stavovi nadležnih organa, kao i naša tumačenja data u napisima u časopisima Revizor br. 12/2010, Budžet br. 10/2010 i Pravnik br. 5-6/2010 ne razlikuju od stavova zauzetih u Instrukciji.

INSTRUKCIJA O PRIMENI ZAKONA O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI I ZAPOŠLJAVANJU OSOBA SA INVALIDITETOM

1. Izvršavanje obaveze zapošljavanja od strane budžetskih korisnika

Direktni i indirektni budžetski korisnici kojima se plate obezbeđuju iz budžeta Republike Srbije, obavezu zapošljavanja osoba sa invaliditetom izvršavaju opredeljivanjem sredstava u budžetu za tekuću godinu za namene refundacije zarada osoba sa invaliditetom zaposlenih u preduzećima za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, za poboljšanje uslova rada, unapređenje proizvodnih programa i druge svrhe, u skladu sa **Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom** („Sl. glasnik RS“, broj 36/09, u daljem tekstu: Zakon). Obaveza Republike Srbije se realizuje tako što Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja kao nadležno za poslove zapošljavanja, na osnovu podataka dobijenih od Poreske uprave o izvršenju obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom za sve direktne i indirektno budžetske korisnike kojima se plate obezbeđuju iz budžeta Republike Srbije (podaci se sakupljaju redovno mesečno na osnovu dostavljenih izveštaja – obrasca IOSI), u finansijskom planu predlaže Ministarstvu finansija iznos sredstava potreban za izvršenje obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom za Republiku Srbiju, u skladu sa budžetskim kalendarom, za celu narednu godinu.

Budžetom Republike Srbije su za 2010. godinu već izdvojena sredstva za izvršenje zakonom propisane obaveze. Ova sredstva su izdvojena prvenstveno iz razloga što se budžet planira na godišnjem nivou, te nije moguće u toku godine imati izdatke koji nisu planirani prethodne godine. Takođe, Republika Srbija, kao najveći poslodavac, ne raspolaže podacima o broju trenutno zaposlenih osoba sa invaliditetom, te su izdvojena sredstva predviđena u iznosu koji je veći od iznosa koji bi bilo potrebno izdvojiti u slučaju da nije zaposlena ni jedna osoba sa invaliditetom. Ali svi direktni i indirektni budžetski korisnici kojima se plate obezbeđuju iz budžeta Republike Srbije i dalje imaju obavezu zapošljavanja osoba sa invaliditetom (kad je to moguće imajući u vidu određivanje maksimalnog broja zaposlenih), kao i obavezu podnošenja redovnog izveštaja, u cilju praćenja zapošljavanja i planiranja sredstava potrebnih za izvršenje obaveze.

2. Koji dokazi se dostavljaju Poreskoj upravi

Svi poslodavci koji imaju obavezu zapošljavanja osoba sa invaliditetom, potvrđuju izvršenje obaveze dostavljanjem odgovarajućeg izveštaja nadležnoj jedinici Poreske uprave prema svom sedištu - obrazac IOSI utvrđen **Pravilnikom o načinu praćenja izvršenja obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom i načinu dokazivanja izvršenja te obaveze** („Sl. glasnik RS“, broj 33/10). **Obrazac se dostavlja najkasnije do 5. u mesecu, za prethodni mesec, i to svaki mesec, bez obzira na koji način je obaveza izvršena u prethodnom mesecu.** Poslodavci nemaju obavezu dostavljanja drugih dokaza uz sam obrazac izveštaja.

Nezavisno od isplata zarada koje su vršene u prethodnom mesecu, kao ni na koji mesec se izvršene isplate zarada odnose, u obrazac IOSI se unose podaci o ukupnom broju zaposlenih i broju zaposlenih osoba sa invaliditetom sa stanjem na kalendarski poslednji dan u mesecu, i načinu izvršavanja obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom u tom mesecu. Obrazac sa tako popunjenim podacima se dostavlja nadležnoj organizacionoj jedinici Poreske uprave najkasnije do 5. u mesecu za prethodni mesec.

Radi dokazivanja izvršenja i omogućavanja kontrole izvršavanja obaveze, poslodavci su u obavezi da u svojoj poslovno finansijskoj dokumentaciji čuvaju različite dokaze, i to: ugovore o radu, prijave na obavezno socijalno osiguranje, rešenja o statusu zaposlenih osoba sa invaliditetom, potvrde o podnetom zahtevu za procenu radne sposobnosti, izvršenoj uplati sredstava u Budžetski fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, izvršenju finansijskih obaveza iz ugovora o poslovnoj saradnji odnosno kupovini proizvoda ili vršenju usluga sa preduzećem za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, kao i drugu dokumentaciju kojom dokazuju izvršenje obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom. Na isti način postupaju svi poslodavci koji imaju obavezu zapošljavanja osoba sa invaliditetom.

Državni organi kojima je Republika Srbija poslodavac, kao i pokrajinski i organi lokalne samouprave takođe dostavljaju izveštaje nadležnim jedinicama Poreske uprave, s tim da u sam izveštaj unose i podatak o tome da li se radi o direktnom ili indirektnom budžetskom korisniku. U obrazac IOSI državni organi unose sledeće podatke: Opšte podatke o poslodavcu, deo I Podaci o broju zaposlenih osoba sa invaliditetom i iz dela II Način izvršenja obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom podatak pod rednim brojem 1.1. Ukupan broj zaposlenih osoba sa invaliditetom.

Takođe, ukoliko između direktnog ili indirektnog budžetskog korisnika i preduzeća za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom postoji neki od ugovora u skladu sa zakonom, popunjava se i ta rubrika u obrascu IOSI radi njihovog evidentiranja i posedovanja kompletne slike o izvršenju obaveze od strane državnih organa.

3. Koji iznos se uzima u obzir prilikom izvršenja obaveze uplatom sredstava

Pod prosečnom zaradom se, radi izvršenja obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom, podrazumeva bruto zarada, tj. onaj iznos koji sadrži tzv. neto zaradu i poreze i doprinose koji se plaćaju iz zarade (na teret zaposlenog), što je u skladu sa definicijom zarade utvrđene propisima o radu. **Za izvršenje obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom učestvovanjem u finansiranju zarada zaposlenih u preduzeću za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom potrebno izdvojiti minimum 50% prosečne zarade po poslednjem objavljenom podatku, mesečno, po osobi sa invaliditetom.**

Izvršenje finansijskih obaveza iz ugovora o poslovno tehničkoj saradnji, kupovini proizvoda ili vršenju usluga sa preduzećem za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, podrazumeva izdvajanje sredstava u dvadesetostrukom iznosu prosečne bruto zarade u privredi, što predstavlja izvršenje obaveze za narednih 12 meseci, po osobi sa invaliditetom.

Ukoliko se uplata po navedenim osnovama vrši nakon objavljivanja novog podatka (podatak se objavljuje najčešće krajem meseca), potrebno je u obzir uzeti novi, odnosno poslednji podatak u momentu uplate.

Visina sredstava koja je potrebno izdvojiti **za uplatu penala računa se u odnosu na neto minimalnu zaradu**, koja trenutno iznosi **90,00 dinara** po radnom času. Ovaj iznos je **potrebno pomnožiti sa 174 prosečna radna časa u mesecu i sa tri**, s obzirom da se radi o trostrukom iznosu minimalne zarade. Isti iznos se primenjuje do donošenja nove odluke o visini minimalne zarade i predstavlja iznos penala na mesečnom nivou za jednu osobu sa invaliditetom koju poslodavac nije zaposlio.

4. Od kada se prati izvršenje obaveze

U vezi momenta izvršenja obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom u odnosu na datum stupanja na snagu odredaba Zakona, odnosno 24. maj 2010. godine, potrebno je imati u vidu da se obaveza zapošljavanja osoba sa invaliditetom realizuje i prati na mesečnom nivou. Sa tim u vezi, obaveza poslodavaca kada je u pitanju zapošljavanje osoba sa invaliditetom (odnosno zasnivanje radnog odnosa ili procena radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja ili održanja zaposlenja) praktično može da se prati tek od juna meseca tekuće godine, sa obavezom predaje odgovarajućeg obrasca do 5. jula.

Takođe, i relevantna podzakonska akta objavljena su u maju mesecu te puna realizacija odredbe zakona koja se odnosi na obavezu zapošljavanja može da se prati, u skladu sa propisima o poreskom postupku i poreskoj administraciji, počev od juna meseca tekuće godine. Ali, s obzirom da je Pravilnik o načinu praćenja izvršenja obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom i načinu dokazivanja izvršenja te obaveze stupio na snagu 26. maja 2010. godine **obrazac IOSI je moguće dostaviti i 5. juna za praćenje izvršenja obaveze za maj mesec, ali redovno praćenje izvršenja obaveze počinje od juna meseca, dakle izvršenje obaveze se prati nakon dostavljanja izveštaja 5. jula.**

5. Izvršenje obaveze

Pod izvršenjem obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom smatra se Zakonom utvrđen odnos ukupnog broja zaposlenih i broja zaposlenih osoba sa invaliditetom kod poslodavca, **sa stanjem na kalendarski poslednji dan u mesecu**, ukoliko u tom mesecu poslodavac nije smanjivao ukupan broj zaposlenih osoba sa invaliditetom u odnosu na minimum utvrđene obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom.

Ukoliko poslodavac zasnuje radni odnos sa osobom sa invaliditetom u toku meseca, pa makar i 25. u mesecu, smatra se da je izvršio obavezu zapošljavanja osoba sa invaliditetom za ceo taj mesec. Ali **ukoliko poslodavac smanji ukupan broj zaposlenih osoba sa invaliditetom** u odnosu na minimum utvrđene obaveze **u toku meseca**, obavezu zapošljavanja će morati da izvrši na neki drugi od predviđenih načina za ceo taj mesec.

Na isti način i ako poslodavac **izvrši finansijske obaveze iz nekog ugovora sa preduzećem** za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom npr. polovinom meseca, smatraće se da je izvršio obavezu za ceo taj mesec i naredni jedanaestomesečni period. Primer: uplata sredstava za realizaciju ugovora izvršena 15. juna – poslodavac je izvršio obavezu za period od početka juna meseca do kraja maja meseca naredne godine.

Poslodavac izmiruje obavezu **učesća u finansiranju zarada osoba sa invaliditetom u preduzeću za profesionalnu rehabilitaciju ili socijalnom preduzeću i organizaciji** na račun budžetskog fonda datumom uplate/uplata na račun broj 840-745126843-22, a najkasnije do 5. u mesecu za prethodni mesec.

Obaveza zapošljavanja osoba sa invaliditetom postavljena je na mesečnom nivou i na taj način se i prati. U tom smislu, **poslodavci su u obavezi da dostave izveštaj Poreskoj upravi 5. jula 2010. godine (za mesec jun), od kada se vrši praćenje izvršenja obaveze.**

6. Delimično izvršenje obaveze i dospeće

Ukoliko poslodavac ne izvrši obavezu zapošljavanja osoba sa invaliditetom na neki od zakonom propisanih načina, ili je ne izvrši u celosti, poslodavac **može da izvrši uplatu penala u zakonom propisanom iznosu**, za svaku osobu sa invaliditetom koju nije zaposlio. Poslodavac je u obavezi da izvrši uplatu penala **najkasnije do 30. u mesecu za prethodni mesec.**

Ako poslodavac ne ispuni obavezu zapošljavanja osoba sa invaliditetom kako je predvideo u obrascu IOSI, odnosno ako ni nakon 30. u mesecu ne uplati penale, Poreska uprava utvrđuje obavezu uplate penala i **poslodavac se kažnjava novčanom kaznom od 200.000,00 do 1.000.000 dinara.**

Poslodavac koji ne zaposli Zakonom utvrđen odnos ukupnog broja zaposlenih i broja zaposlenih osoba sa invaliditetom, sa stanjem na kalendarski poslednji dan u mesecu, ili obavezu zapošljavanja ne izvrši na drugi zakonom propisan način do 5. u mesecu (uplata sredstava za zarade zaposlenih osoba sa invaliditetom u preduzeću za profesionalnu rehabilitaciju ili izvršenje finansijske obaveze iz različitih ugovora sa preduzećem za profesionalnu rehabilitaciju), može ovu obavezu da izvrši uplatom penala do 30. u mesecu za prethodni mesec, a ukoliko ni na taj način ne izvrši obavezu utvrdiće mu se obaveza uplate penala i kazniće se propisanom novčanom kaznom čiju visinu ceni sud u odnosu na sve činjenice i okolnosti.

7. Ugovorno izvršenje obaveze

Smatra se da je poslodavac izvršio obavezu zapošljavanja osoba sa invaliditetom putem izvršavanja finansijske obaveze iz ugovora o poslovno tehničkoj saradnji (ili drugoj vrsti ugovora osim iz oblasti trgovine na veliko) pod sledećim uslovima:

1. da je ugovor **zaključio nakon početka primene odredaba 24. i 29. Zakona**, odnosno odredaba koje se odnose na obavezu zapošljavanja (**24. maja 2010. godine**);
2. **da je vrednost (pojedinačnog) ugovora**, u momentu zaključenja ugovora, **veća ili jednaka vrednosti 20 prosečnih zarada u privredi Republike Srbije** prema poslednjem objavljenom podatku republičkog organa nadležnog za poslove statistike;
3. **da je izvršio finansijske obaveze** (plaćanje dobavljaču) iz ugovora o poslovno-tehničkoj saradnji sa preduzećem za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, kao i iz ugovora o kupovini proizvoda ili vršenju usluga tog preduzeća.

Napred navedeno znači da će poslodavci koji na ovaj način izvršavaju obavezu zapošljavanja osoba sa invaliditetom podatke u delu II Način izvršenja obaveze zapošljavanja osoba sa invaliditetom na rednom broju 1.3. uneti kada su izmirene obaveze najmanje u visini 20 prosečnih zarada u privredni RS, odnosno za sticanje uslova na poresko oslobođenje obaveze zapošljavanja jedne osobe sa invaliditetom.

Izvršenje finansijske obaveze iz navedenih ugovora, u vrednosti 20 prosečnih zarada, podrazumeva da je u ovu vrednost uračunat PDV.

Broj 43-00589-1/2010-18
Beograd, 01.07.2010.godina